

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba
2030, — nočna 2996, 2994 in 2030

SLOVENEC

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate;
Sara jevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Velja Vukičević — umrl

Belgrad, 27. nov. m. Danes ob 1 zjutraj je ne-
adoma umrl na srčni kapi profesor Velja Vuki-
čević, bivši ministrski predsednik in ena izmed
najbolj markantnih osebnosti radikalne stranke do
dогоdov, ki so dovedli do 6. januarja.

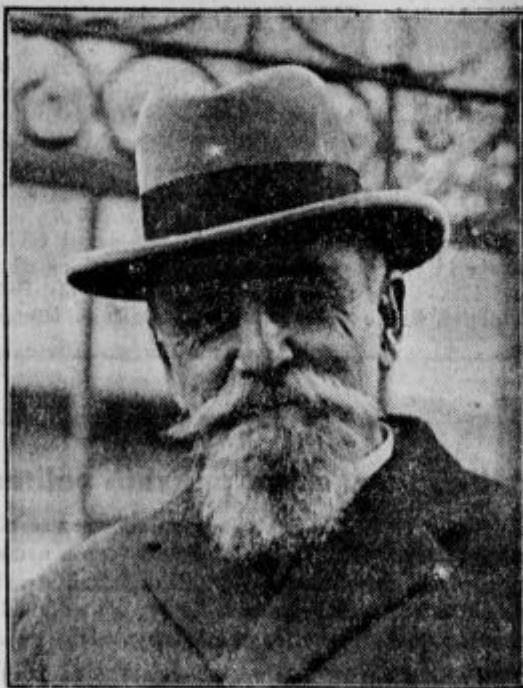
V krogu svoje rodbine je poveljeval in sedel
do 11 v razgovoru. Nato je odšel v svojo sobo. Ne-
kaj je tožil, da ga boli srce, kar ga pa ni mnogo
vzmetiralo. Njegovi so bili kljub temu v skrbeh.
Ko je pokojnik poskušal zapaliti si poslednjo ciga-
reto pred spanjem, mu je njegova hčerka to odsvet-
ovala. Vukičević jo je poslušal ter pokadil le pol
cigarete.

Kljub temu, da je nasprotoval, da bi poklicali
zdravnika, so vendar pozvali več zdravnikov, ki so
ugotovili samo majhno vznemirjenje srca in odšli.
Okrog ene ponoči je nato nastopila katastrofa. Vu-
kičević je umrl radi srčne kapi na rokah svojih
najbližjih.

Za smrt Velje Vukičevića se je zvedelo šele v
jutranjih urah. Vest je povzročila v vsej prestol-
nici globoko žalost, ker je bil pokojnik v vseh
krogih priljubljen radi svoje simpatične pojave, do-
brote in svojega velikega poštenja. Takoj v prvih
jutranjih urah so pričeli številni prijatelji prihajati
v hišo žalosti izrekat svoje sožalje. Med prvimi je
bil bivši predsednik vlade dr. Anton Korošec, da-
lje bivši predsednik narodne skupščine dr. Ninko
Perić, Ljuba Davidović, številni drugi ministri in
bivši politiki.

Velja Vukičević se je rodil 11. julija 1871 v
mali vasi v Kapričah, srez Levački, v sedanji mo-
ravski banovini. Gimnazijske študije je dovršil v
Vranju in v Belgradu ter se je nato vpisal v filo-
zofsko fakulteto v Belgradu, katero je dovršil leta
1893. Najprej je bil nastavljen kot suplent v Sabcu,
nato premeščen v Belgrad, kjer je služboval do leta
1902, ko je bil imenovan za šolskega nadzornika v
Smederevu. Odtod je bil poslan na učiteljske v
Jagodini in slednjič na gimnazijo v Pirotu.

V politično življenje je Velja Vukičević stopil
leta 1906, ko je bil v pirotkem okraju prvi izvo-
ljen za narodnega poslanca radikalne stranke. Pi-
rotski okraj je od 1906 pa do zadnjih dni skupščine
redno zastopal. Decembra 1924 ga je Pašić poklical
kot ministra za gradnjo v svoj kabinet. Za tem je
postal minister za pošto in telegraf, leta 1925 pa

minister prosvete. Dne 17. aprila 1927 je sestavil
koalicijsko vlado z demokrati in Slovensko ljudsko
stranko. Ta vlada pa je bila julija 1928 radi tra-
gičnih dogodkov v narodni skupščini prisiljena pe-
dati demisijo. Odslej je Velja Vukičević živel v
političnem zatišju.

Z Veljo Vukičevićem izgine iz političnega živ-
ljenja kraljevine Jugoslavije osebnost, ki se sicer
ni nikdar vsiljevala radi izvanrednih državnih
talentov ali radi kakke nebrzdane politične ambicije.
V krogu radikalne stranke pa je veljal skozi
celo dolgo dobo svoje politične kariere za zgled
poštenja in nesebičnosti. Ti dve čednosti sta bili
njegovini in z njim je karakteriziran njegov značaj.
To je častno priznanje, najbolj častno, ki si ga more
želeti vsak državnik. Zato bo spomin na rajnega
Veljo Vukičevića, ki ni zapustil za seboj velikih

državniških činov, vendarle ostal živ v zgodovini
kraljevine Jugoslavije. Mi še nismo pozabili, s kakš-
nim mladim navdušenjem je stopil ob stran tudi
že rajnega Ljube Jovanovića, ko slednji začel boj
proti korupciji v državni upravi. Radi svojega ne-
ustrašenega in brezkompromisnega poštenja je mo-
ral za nekaj časa celo zapustiti Italijo že razklano
radikalno stranko. Brez dvoma so te velike dušev-
ne vrline rajnega ministrskega predsednika napo-
tile Nj. Vel. kralja, da mu je v težavnih časih naj-
hujše Radičeve gonje poveril krmilo države.

V slovenski politični zgodovini bo njegovo ime
ostalo zvezano z blejskim paktom, ki ga je julija
1927 podpisal na Bledu z voditeljem bivše Slove-
nske ljudske stranke in ki naj bi bila krona nje-
govih poskusov sestaviti vlado zmernih poštenih
osebnosti. Koalicija z demokrati je bil prvi korak,
pakt s Slovensko ljudsko stranko drugi in zadnji.

Mi smo čutili, da se vleče skozi življenje ra-
jnega politika neka velika tragika. On, ki je žrtvo-
val svojo radikalno stranko, samo da bi služil na-
rodnemu edinstvu in sodelovanju vseh, se je po-
tignil iz političnega življenja v trenutku, ko bi bil
morda lahko s svojo poštenostjo in odkritosrčnostjo
veliko pomenil in veliko dobrega storil.

Mi Slovenci mu dosti dolgujemo, in če bi mu
tudi ne dolgovali nič, bi nas vezale z njim pri-
srčne simpatije kot z vsakim politikom in držav-
nikom, kojega dišijo čednosti, ki so odlikovale ra-
jnega Veljo Vukičevića.

Belgrad, 27. nov. I. Centralni Presburo objavlja:
Glede na smrt Velje Vukičevića, bivšega predse-
dnika ministrskega sveta, je predsednik vlade ge-
neral Peter Živković po generalnem inspektorju
Dragotinu Antiću izrazil poklonjivi rodbini Vu-
kičevićevi sožalje in jo obenem obvestil, da bo po-
kojnik pokopan na državne stroške z vsemi častmi,
ki mu pripadajo kot bivšemu predsedniku mini-
strskega sveta. Rodbina se je zahvalila in izjavila,
da se bo pogreb po pokojnikovi želji izvršil brez
kakih posebnih časti, brez govorov in venec in da
se bo pokojnikovo truplo preneslo iz hiše žalosti
neposredno na pokopališče.

Belgrad, 27. nov. AA. Maršal dvora A. Dimit-
rijević je posetil danes hišo pokojnega bivšega
ministrskega predsednika Vukičevića in izrekel
njegovi rodbini v imenu Nj. Vel. kralja sožalje.

Zborovanje industrijskih korporacij

Belgrad, 27. nov. AA. Dne 1. in 2. decembra
se vrši 15. zasedanje centralne industrijskih kor-
poracij kraljevine Jugoslavije: 1. decembra se vrši
zaupna predkonferenca s sledečim dnevnim re-
dom: referat o delu glede zakona o obrti, želje
in predlogi organizacij, centrali, zbiranje odbitih
predlogov Na seji 11. decembra bodo razpravljali
1. o poročilu predstavnikov organizacij, včlanjenih
v centrali industrijskih korporacij, o željah indu-
strije, 2. o vprašanju industrijskih kreditov s po-
sebnim ozirom na vprašanje zakona o industrijskih
kreditih, 3. a) o zakonu o zaščiti delavnosti, doma-
če industrije, b) o načrtu zakona o zavodu za po-
speševanje industrije in obrti, 4. o zakonu o skup-
nem davku na poslovni promet in 5. o konkurenci
državnih podjetij privatni industriji.

Napredovanje profesorjev

Belgrad, 27. nov. AA. Z ukazom Nj. Vel. kra-
lja in na predlog ministra prosvete ter v soglasju
s predsednikom ministrskega sveta so povišani ti-
le profesorji:

Dr. V. Šarabon v Ljubljani v I/3, dozdaj v
I/4a; dr. E. Ažman v Novem mestu; Rudolf Gro-
šelj, profesor na I. državni gimnaziji v Ljubljani,
dozdaj v I/4a; v I/3a dr. Ivan Arnež, prof. I. gim-
nazije v Ljubljani; v I/4a Ivan Dolenc, profesor
III. realne gimnazije v Ljubljani; Franc Stopar,
profesor realne gimnazije v Kranju; dr. Josip
Schneider na glasbeni šoli v Ljubljani; v I/4 Josip
Koletič na I. gimnaziji v Ljubljani; Ivan Habain,
profesor na gimnaziji v Mariboru; v I/5 dr. Ivan
Dornik, profesor na gimnaziji v Mariboru; v I/6
profesor Maks Prezelj na realni gimnaziji v Ljub-
ljani.

Beg iz Zadra

Split, 27. nov. Z. Iz Zadra dnevno prihajajo
naši ljudje, ki so našli državljani. Iz Zadra se
namreč morajo do novega leta izseliti vsi jugo-
slavski državljani, ki niso zaposlili za itali-
jansko državljanstvo oz. niso dobili italijan-
skega. Tako se bo moralo do novega leta izse-
liti okrog 1000 naših državljanov. Sedaj prihaj-
ajo delavci, ki pripovedujejo, da je v Zadru
življenje naših ljudi izredno težko. Sicer pa,
da je Zader popolnoma mrtvo mesto. Ti delavci
se pri naših oblastvih javljajo radi zaposlitve.

Moskovski proces-burka

Pariz, 27. nov. AA. Listi prinašajo obsežna
poročila o procesu v Moskvi. O obtožbah pravijo,
da so groteskne in uprav smešne. Izjave pri-
či, ki z njimi oblojuje Poincareja in Briand, so smeš-
ne. Ves proces je očividna burka, ki naj odvrne
pozornost ruskega naroda od onih, ki odgovarjajo
za polom sovjetskega gospodarstva. »Le Matin«
smatra, da bi to ravnanje zaslužilo, da se preki-
nejo vsi stiki s sovjeti.

Pariz, 27. nov. kk. Glede velikega ruskega
procesa proti industrijski stranki objavlja »Havas«
energične dementeje Poincareja in Briand, ki iz-
javljata, da navedbe Ramzina nikakor ne odgo-
varjajo resnici. Kakor poroča »Havas«, je francosko
zunanje ministrstvo že poslalo noto v Moskvo, v
kateri energično protestira proti temu, da bi se
kakorkoli vmešavali francoski politiki v veleiz-
datniški proces v Moskvi. »Matin« pristavlja, da bi
sicer ne preostalo nič drugega, kakor prekiniti z
Rusijo diplomatske odnose.

Baldwinova nezaupnica

London, 27. nov. kk. Na današnji seji poslan-
ske zbornice je prišlo do zelo hrupnih prizorov
med konservativci in delavsko stranko v debati
o konservativni nezaupnici, po kateri se vladi na
imperialni konferenci ni posrečilo vzpostaviti
ozihih trgovinskih odnosov med Anglijo in domi-
nioni. Baldwin je izjavil, da je prosta trgovina kot
gospodarski sistem že preumorno stališče. Anglija
ni več prva industrijska država na svetu in bi se
morala v prvi vrsti koncentrirati za prodajo svojih
produktov. Ko je Baldwin na koncu svojega go-
vora še pripomnil, da v Angliji nihče ne bo častil
te vlade, ki je na imperialni konferenci pokazala
tako malo političnega poguma, je prišlo do hrup-
nih prizorov. Baldwinu je ostro odgovoril mini-
ster za domovine Thomas in mu očital, da je s
tem, da je sprejel kanadsko pogodbo, strankar-
skopolitično izkoriščal imperialno konferenco. Ta
izjava Thomasa pa je zopet povzročila vihar pri
konservativcih. Thomas je izjavil, da je priprav-
ljen, očitek prekriti, če se mu ne bo posrečilo
dokazati smešnosti ponudbe dominionov.

V Peru zopet upor

Newyork, 27. nov. kk. »Arica Chile« poroča,
da se v peruanskem glavnem mestu že dva dni
vršijo hudi boji proti generalu Serroso, ki je šel
pred par meseci a protirevolucijo prišel na vlado.
Več vstajev je bilo ustrujenih po prekomerni
in vlada je uvedla strogo cenzuro.

Belgrajske vesti

Belgrad, 27. nov. AA. Danes ob 12 je sprejel
Nj. Vel. kralj v avdicijeno novega perzijskega po-
slanika Fatolaha kana Pakrevana, ki mu je pri tej
prilici predal svoja akreditiva po običajnem cere-
monijelu.

Belgrad, 27. nov. I. Belgrajska občinska
uprava je poslala finančnemu ministru spome-
nico, v kateri predlaga, naj se ukine dosedanj
sistem občinskih trošarin in banovinskih doklad
in naj se mesto njih uvedejo direktne doloke.

Belgrad, 27. nov. I. V Požarevcu se prične
jutri proces, ki bo eden izmed največjih v naši
državi. Na zatožni klopi bo sedelo 70 obtožen-
cev, ki so podpirali hajduke in so bili nedavno
obsojeni na smrt. Prič je pozvali 800.

Davčni opomini pridejo!

Belgrad, 27. nov. AA. V kratkem bodo začele
po sklepu finančnega ministra vse davčne uprave
preko pošte pošiljati davkoplačevalcem opomine. Fi-
nančne direkcije pa sklepe reklamacijskih odbo-
rov. V svojem razpisu opozarja minister za gradnjo
v zvezi s tem vse poštne direkcije, da se morajo
opomini in sklepi osebno izročiti naslovom ali nji-
hovim polnomočencem. Vse starešine pošt morajo
točno obvestiti svoje osebe o dolžnosti o priliki
predaje teh sklepov in opominov. Opomini bodo
rdeče barve, obstoječi iz dveh delov ter na gornjem
robu perforirani. Na eni polovici bo opomin, druga
pa bo služila kot potrdilo prejema in se mora vrniti
davčni upravi, ki ga je poslala. Istotako kot opo-
mini so rdeče barve sklepi reklamacijskih odbo-
rov. Minister za gradnjo opozarja pri tem, da so ti
opomini in sklepi poslani privatnim osebam, ki niso
oproščene poštne takse, radi česar se mora za vsak
opomin in sklep plačati po en dinar porta.

Deputacija ljublj. občine v Belgradu

Belgrad, 27. nov. I. Tukaj se mudijo zastop-
niki ljubljanske občine na čelu z dr. Lukanom, ki
je danes posredoval pri ministrstvu financ v važnih
zadevah ljubljanske občine, predvsem radi pogodbe
med ljubljansko mestno elektrarno in tobačno to-
varno radi dobave elektrike. Tobačna tovarna je
do sedaj imela svojo elektrarno. V zadnjem času so
se pričela pogajanja, da bi tobačna tovarna svoje
električne naprave opustila in dobavila tok od
mestne elektrarne. Pogajanja so pred zaključkom.
Tudi merodajni krogi so že dali potrebne odobritve.

Nadalje so zastopniki občine intervenirali pri
glavnem carinskem ravnateljstvu v zadevi mestne
plinarne, da bi se carinske postavke na plinske
aparate znižale in izenačile.

Seja VZS

Belgrad, 7. nov. AA. Vrhovni zakonodajni
zvet je imel nocoj od 16 do 19.30 sejo. Razprav-
ljali so o zakonskih načrtih o srednjih trgovskih
šolah in o srednjih tehniških obrtnih šolah; raz-
prava o zakonskem načrtu o srednjih trgovskih
šolah je bila zaključena.

Prihodnja seja bo jutri 28. t. m. ob 16. Na
dnevnom redu nadaljevanje razprave o zakons-
kem načrtu o srednjih tehniških obrtnih šolah in
razprava o zakonskem načrtu o teoloških zavodih.

Spremembe v ministrstvu za šume in rude

Belgrad, 27. nov. I. Dosedanji ravnatelj kabi-
neta ministrstva za gozdove in rudnike Dimnik
je prevzel oddelek za lov. Za šuma kabinet gosp.
ministra Serneca je imenovan dr. Suša. Dalje so
izvršene spremembe v tem resoru: Dosedanji na-
čelnik za eksploatacije gozdov dr. Žarko Miletić
je premeščen v oddelek za pogozdovanje. Na nje-
govo mesto je imenovan ing. Havliček, vodja goz-
darskega oddelka savske banovine. Načelnik ing.
Prpič je postavljen za državnega gozdarskega ra-
vnatelja v Vinkovce. Na njegovo mesto je imenovan
ing. Markič.

Turški zunanji minister v Rimu

Rim, 27. nov. Z. Danes ob 48 je prišel v Rim
turški zunanji minister Teufik Ruždi Bej. Na
kolodvoru ga je sprejel zunanji minister Grandi
z uradniki svojega ministrstva in turški po-
slanik s poslaniškim osebjem. Ruždi Bej bo
ostal v Rimu tri dni. Zvečer bo njemu na čast
banket. Posvetovanja se bodo verjetno jutri
nadaljevala. Jutri ga bo sprejel v avdicijeno
kralj, naker se bo sestal z predsednikom vlade
Mussolinijem.

Današnji listi prinašajo poročilo, v katerem
se trdi, da bo Ruždi-bej na sestanku z Grandijem
in Mussolinijem izmenjal misli o političnem
položaju. Obravnavali bodo vprašanja, ki di-
rektno interesirajo Turčijo in Italijo. Kakor so
je zvedelo, bo Teufik Ruždi Bej iz Rima odpo-
toval v Atene, kjer bo obiskal Pangalosa in Ve-
nizelosa.

Rim, 27. novembra. AA. Agenzia Stefani
javlja, da je današnji razgovor med italijanskim
ministrom zunanjih zadev Grandijem in turškim
zunanjim ministrom Tefikom Ruždi bejem tra-
jal več ko eno uro. Razgovor je bil jako pri-
srčen. Ministra sta naglasila svoje zadovoljstvo
nad prijateljskim razvojem odnosov med obe-
ma državama. Pri razpravljanju o raznih gospo-
darskih vprašanjih, ki se pojavljajo med Tur-
čijo in Italijo, sta imela priliko ugotoviti, da se
v vseh točkah popolnoma ujemata.

Italijanski minister Grandi je nato vrnil
turškemu ministru Tefiku njegov poset.

Po potresu na Japonskem

Ponavljajo se še novi potresni sunki

Tokio, 27. nov. AA. Posledice predvčeršnjega
potresa na gospodarsko in trgovsko življenje so
omejene, ker so prizadete pokrajine kmetijske. Zdi
se, da je materialna škoda omejena in da znaša po
prvi cenitvi milijon yenov. Predor, ki so ga že več
let gradili, je stal doselej 20 milijonov yenov. Stro-
kovnjaki sodijo, da je bila gradnja tega predora
deloma vzrok, da je bil potres v tej pokrajini tako
silen.

Tokio, 27. nov. AA. Najnovejša bilanca potresa
na Japonskem beleži 252 mrtvih in 143 ranjenih.
1550 hiš je popolnoma porušeni, 4637 pa deloma.

Tokio, 27. nov. AA. Čeprav mislijo, da je naj-

Kratek proces

Milan, 27. nov. kk. Da se vlada izogne novemu
korupcijskemu procesu, ki bi na podlagi obtožil-
nega materiala moral zavzemati vedno širše kroge
in bi lahko postal tudi škodljiv režimu, so na po-
veleje državnega pravdnika pregnali aretiranega biv-
šega milanskega župana, profesorja Bellonija za pet
let v Kalabrijo. Belloni je svoje ogromno premo-
ženje, ki si ga je pridobil v času svojega župano-
vanja, v zadnjem času skoro popolnoma izgubil
radi velikih borznih zgub.

hujše že minilo, se potresni sunki vendarle še
vedno pojavljajo. Seizmografska opazovalnica je po
prvem pojavljem sunku zabeležila več ko 850 slab-
ših sunkov in nešteto vibracij. Prebivalstvo, ki se
boji novih potresov, je prebilo noč pod milim ne-
bom. Reševalni oddelki so neprestano pri delu in
pomagajo lažati bedo in tešiti ponesrečence.

London, 27. nov. kk. Število smrtnih žrtev pri
zadnjem potresu na Japonskem se ceni do sedaj na
najmanj 300, število ranjenih pa na 500. Veliki tunel
Tanna, katerega gradnja že več kot eno leto, se je
vsled potresa podrl. Nekoliko delavcev je bilo pri
tem zadetih. Postalo je dvomljivo, ali bodo tunel
še gradili dalje.

Znižanje cen in plač

Rim, 27. nov. kk. Dočim je boj za znižanje živ-
ljenskega standarda še v pričetku in listi svarijo
pred prevelikim optimizmom, se nadaljuje zniževa-
nje plač nameščencev. Predsedništvo bančne zveze
je sklenilo, da bo bančnim nastavljenecem od 1. ja-
nuarja 1931 dalje tudi znižalo plače za 12%. V par-
lamentu je italijanski finančni minister na razna
vprašanja glede državnega proračuna izjavil, da
možnost prilagoditve davčne zakonodaje na današ-
nje stanje valute odklanja kot nemogočo.

Nadškof Kordač o svojih izjavah

Včeraj smo v uvodniku prinesli izjave pravega nadškofa dr. Kordača o sodobnem gospodarstvu, ki so radi ostre obsodbe kapitalizma izvale najrazličnejše komentarje. Kapitalisti in komunisti so jih seveda napadli. Presenetilo so pa kakor se da sklepati iz ponovnih izjav nadškofa tudi nekatere katoliške kroge. Ravnatelj Alojzij Hupsek je namreč obiskal še enkrat nadškofa Kordača, da poišče za njegove utise glede različnih komentarjev, ki so jih njegove izjave vzbudile. Nadškof mu je na to še enkrat izjavil:

»Čudim se, kako so mogla moja izvajanja vzbuditi toliko presenečenja. Mar sem povedal kaj novega? Ni prvič, da sem tako govoril. O teh vprašanjih sem govoril na vseučilišču kot prof. sociologije. Razpravljal sem o njih v neštetihih privatnih razgovorih in tudi v Narodnem svetu. Ne oznanjam ničesar novega in ne razvijam kakih modernih socialističnih teorij. Vse, kar sem povedal, je napisal že Tomaž Akvinski. Vse to najdemo tudi že v knjigah starega testamenta.

Nekdo je opomnil, da ni samo kapitalizem, ampak da so tudi banke krive sedanje gospodarske razvrstnosti. Toda isto sem povedal tudi jaz, da so banke in borze eden prvih vzrokov gospodarske ruine. Že sveto pismo pravi, da je odedušnost obsojena. Posebno moram obsojati nerodovitne obresti. Kapital bi moral biti uporabljen za koristna dela in da preskrbi delo in zaslužek delavcem. Kaj naj rečem o neverjetnih plačah velikih finančnikov. Ali ni morda smatniti, ako vleče predsednik kake ameriške banke letno plačo 300.000 dolarjev?

Govori se: ljubezen bo rešila socialno vprašanje. Da, ljubezen je lepa reč, toda za vse ne zadostuje. Prava ljubezen ne nudi pomoči v revščini, ampak je predvsem njena naloga, da preprečuje revščino. Ljubezen mora delo započeti, pravičnost pa ga dokončati. Delavec ne prosí milosčine, ampak zahteva dela in za svoje delo pravično plačilo. Iz svetega pisma pa vemo, da je odtrgovanje plačila krivica, ki vpije do neba.

Ko govorimo o svetem pismu, je nadaljeval nadškof, moramo imeti pred očmi, da biblijo niso pisali moderni evropski filozofi. Sv. pismo je bilo pisano na vzhodu, kjer je jezik poln barve in čustva. V tej poetični obliki so izražene ne samo verske zapovedi, ampak tudi pozitivni zakoni, da, vsi gospodarski in socialni zakoni. Zlasti Exodus in Mojzesove knjige so v splošnem najboljša šola tudi za moderne sociologe. Mojzes, navdihnjen od Boga in potem Jezus Kristus sta dala svetu najboljše zakone.

Stvarnik, ki je človeka postavil na svet, je preskrbel tudi za njegovo eksistenco, in mu je dal tudi gospodarsko in družabno podlago. Pisatelj svetega pisma z vzvišenimi besedami poučuje vse to, kar je Bog dal človeku, da ga hranijo: zemljo, rastline, drevesa, ptice itd. Vse kar je ustvarjeno, je postavljeno v službo človeka in naj bi bilo njemu podrejeno in naj mu bi služilo, da more živeti.

Ako je človeški razum iznašel tako popolne stroje, da mu ni več treba si v potu svojega obraza služiti kruha, zakaj naj bi se od teh iznajdb okoriščali le nekateri poedinci, med tem, ko naj se delavci, siromaki še naprej poti in ostaja sužnji.

Treba je tudi v tem pogledu, da pride do gotovega ravnesja in to ravnesje mora imeti etično podlago. V tem oziru nam more stari testament biti v mojski vzgled. Vemo, da so Judje praznovali vsako 50. leto kot jubilejno leto. Tedaj so sužnji zopet dobili prostost, dolžnikom pa so se odpustili njihovi dolgovi. Bila je to splošna korektura prikojena za novi red. To je bila pravična agrarna reforma. Bila je gospodarska in socialna reforma, ki je zopet vse postavila na pravo mesto. To ravnesje je bilo utemeljeno na globoki veri v božjo pravičnost.

Pozneje je ves svet zapadel poganstvu in skrajnemu materializmu. Ljudje so se oklenili materije z neko blaznostjo, ki bi jo lahko označili s frazo: »Vse svoje nosim s seboj!« In tedaj je prišel na svet Kristus, čigar prihod je plamenč protest proti strašnemu gospodarstvu namona.

Največja skrivnost človeške zgodovine je to: Bog se rodi nag, ubog in brezočen. On, ki je najvišji, je postal najmanjši zato, da protestira proti gospodarstvu sebičnosti in materializmu. In največja napaka naših dni je, da vladujoči ne priznajo več Jezusa, ki je radi nas in radi našega zveličanja prišel iz nebes.

Kam smo prišli po 2000 letih? Sv. Pavel pravi, da je pomanjkanje ljubezni značilno znamenje za poganstvo. Glejte, pagani žive tudi v 20. stoletju. Kristus je prišel med sužnje. Toda Kristus ni prišel, da bi brez drugega obsodil kapital; res je, da je sprejel povabilo bogatih farizejev, da se je udeležil njihovih pojedinih, da je pil iz njihovih kleti, tako, da mu je neki hinavec celo očital s jedačo in pijačo. Kristus je jasno učil, da je naloga kapitala, da oplodi delo, in se ni nikdar bal povedati bogatinom resnice.

Bogatin brez usmiljenja na eni strani — in ubogi Lazar na drugi: Glejte to je podoba naših dni. Ni več vere, iz katere vstaja ljubezen in dobroti. Danes gospoduje paganska materialistična filozofija. Vidimo jo že tudi v moderni zamisli zakona. Ako mi zahtevamo, da naj bo zakon tak, kakor ga je hotel Kristus, mislo nazadnjaški, ampak hočemo napredka. Ker je moderna ideja o zakonu tako spačena, zato propadamo moralno in fizično. Samo največji sovražnik našega naroda nam bi mogel svetovati, naj nadaljujemo s tako »reformo«.

Moderni filozofi so pozabili, da je kultura od 5. do 16. stoletja bila zgrajena na moralnih temeljih krščanstva. Danes pa ni več vere v Boga. Stvarnika vseh vidnih in nevidnih stvari in navdihovalca vseh idej, ki služijo resničnemu napredku. Danes se oznanja, da sta modrost in razumnost produkt snovi. Danes verujemo samo še v atome. Toda je tako: Ali verujem v Boga in delam po njegovih zapovedih, ali pa ne ve-

Ključ blagostanja Slovencev

Ameriško priznanje slovenski pridnosti in varčnosti — Zadruga so vzgojile Slovence

Boston, 27. nov. »The Christian Science Monitor« z dne 7. novembra prinaša od svojega posebnega dopisnika takele dopis iz Ljubljane: »V vsej Jugoslaviji ni več kot en milijon Slovencev, ki žive v planinskih krajih v skrajnem severozahodnem delu te države, toda več nego 200.000 jih je organiziranih v različnih narodnih združenjih (kooperativah). Noben narod na jugovzhodu Evrope ni rešil svojih ekonomskih problemov tako uspešno kot pešiča Slovencev. Uspehi njihovih združenj so tako jasni, da padejo takoj v oči vsakomur, ki potuje skozi njihovo deželo. Četudi je njihova zemlja planinska in brez prirodnih bogastev, vendar že na prvi pogled predstavlja bogastvo in blagostanje, ki izhaja iz primerne načina njihove organizacije. Delajo marljivo, varčujejo s svojim denarjem in si pomagajo medsebojno, radi česar kljub raznim zaprekam zelo hitro napredujejo. V vsem imajo okoli tisoč združenj, razdeljenih v tri skupine, ki se zopet združujejo v Zadrugi zvezi ali Kooperativni uniji. Ustanovitelji teh združenj so bili pionirji na polju gospodarske organizacije in kmetijskega napredka. Že pred 90 leti, ko je bila Slovenija še pod vladno Habsburžanov, je šlo gotovo število profesorjev in duhovnikov med kmete in siromašne podeželsko ljudstvo, da jih organizirajo s ciljem,

da jih osvobodijo inozemskih bankirjev in trgovcev, ki so jih izrabljali.

Voditelji so potovali iz kraja v kraj, pisali in izdajali knjige, jih delili, kakor tudi časopise, in so tako uspeli, da so tekom časa privabili skoraj vse kmetičko ljudstvo v zadrugi pokret. Kljub svetovni vojni in dejstvu, da je tretjina Slovencev pripadla Italiji, odsekana brezobzirno od svojih slovenskih bratov v Jugoslaviji, ni bil ta pokret zadržan v svojem napredovanju. Danes je to glavna gospodarska podlaga največjega števila Slovencev. Lahko rečemo, da je to zadrugi narod. Preteklega leta je bil promet slovenskih kooperativ po vrednosti večji, kot je vrednost celokupnega izvoza Jugoslavije, kljub temu, da je Slovencev komaj trinajsti del vsakega naroda.

Tsi planinci prodajajo največji del svojega izvirnega sira preko kooperativ. Na isti način prodajajo svojo živino, les in seno ter ravno tako tudi nabavljajo vse stvari, ki jih potrebujejo. Tudi svoje bančne operacije izvršujejo preko združenj, kakor tudi preskrbujejo svoje vasi z razsvetljavo in vodo.

Kooperative so ustanove, ki uče narod varčevanja in umerjenosti; one prireajo tudi narodne veselice, organizirajo javna predavanja, otvarjajo čitalnice, ki jih preskrbujejo z različnim čitvom.

Ni brez važnosti omeniti, da so kooperative pripomogle, da so se Slovenci disciplinirali in so letem tudi dale odlično šolo za pripravo v socialnih vprašanjih, tako da ti gotovo ničesar ne store brez skupnega sodelovanja. Na primer omogočajo Slovence izdajo zelo velikega števila časopisov in so naročeni na znatno število velikih dnevnikov. Socialna disciplina in odlični uspehi v skupnih podvzetih izgleda, da so dvignili standard narodne samozvesti. Redko se more videti Slovencev v raztrgani obleki, ali da bi prosi, ali celo, da bi prodajal časopise na ulici Resnica, je nekoliko časopisov, ki se prodajajo tudi na ulici, toda ni jih veliko. Večina se jih pošlje direktno po pošti čitalcem. Brezdelnost ni pri njih navadna. Na primer nisem mogel videti v Sloveniji, kakor po drugih delih jugovzhodne Evrope, ljudi s torvi na hrbtu, ampak imajo vse to urejeno na privlačen in lep način — z vozički, podobnimi otroškimi. Vsako jutro lahko vidim na stotine žena, ki poljskajo svoje otroške vozičke pred sabo na trg v posameznih slovenskih mestih, toda brez malih otročkov. Namesto njih vidiš zelenavo, sadje, kruh, žito in mnoge druge stvari, ki jih ženske donesajo na trg, da jih tam prodajo. Zavidan primer, kako se je siromašen in pošten narod naučil, da opravlja in oskrbuje sam vse svoje lastne posle.

Poljske volitve in inozemstvo

Ravno Nemci nimaio pravice, da kritizirajo rezultat poljskih volitev

Varšava, 27. nov. »Reczpospolita« piše v članku z naslovom »Volitve in inozemstvo«: Treba je pogledati, kaj misli mednarodna javnost o poljskih volitvah. Predvsem moramo poudariti, da inozemstvo ni v svojem mnenju soglasno. Svet sestoji iz mnogih misljenj, ki se med seboj križajo in borijo. Drugače gleda na razne stvari nemški tisk nego francoski, drugače socialistično nego konservativno časopisje, drugače gleda na naše zadeve prijateljsko razpoložena javnost v inozemstvu, drugače neprijateljska.

Predvsem moramo poudariti, da je zmaga vladnega tabora napovedala državno in politično stabilizacijo v Poljski. Ta rezultat je lepo sprejel resni in prijateljski tisk v inozemstvu. V tem smislu so pisale »Times«, italijanska »Tribuna« in razni veliki francoski listi. Drugače gleda na stvar nemško časopisje. Ono besni radi poraza na Pomorjanskem in v Šleziji. Mi smo pri teh volitvah dali primeren odgovor Nemcem na njihove pretenzije in sedaj mirno gledamo njihovo besnost. Razen ene so bile nemške volivne liste potrjene v vseh volivnih okrožjih. Ogorčena borba je bila med poljskimi strankami samimi, ne pa proti Nemcem. Kljub temu je padlo število nemških glasov. Poljska se lahko ponaša pred Evropo.

Dalje moramo poudariti, da je dosegla precejšnje uspehe poljska nacionalistična opozicija. Dinamika evolucije v Poljski se ne razvija po liniji radikalizma, ampak se vse bolj usmerja k poljskemu usmerjenemu centru. To je znak zdravega instinkta naroda.

Moramo primerjati nemške volitve, ki so bile nedavno, z volitvami na Poljskem. Ves svet je pomagal Nemcem, da so se gospodarsko dvignili. Široki veletok zlata je tekel iz Amerike, Francije in

Anglije v Nemčijo. Neprestano so se zmanjševale nemške reparacije. Vse to je bilo storjeno z namenom, da bi se v Nemčiji okreplili umerjeni, stvariteljski in miroljubni elementi. Na zapadu se je celo začelo pojavljati mnenje, da ustvarjajo »slabe meje« v Nemčiji nezadovoljstvo.

Poljska pa ni dobila nikakih kreditov iz inozemstva. Ona je morala sama obnoviti svoje gospodarstvo in dovesti finance v ravnotežje, in vse to s svojimi lastnimi silami. Poleg tega je naša država vzdržala naval boljševiške propagande in nemškega revizionizma. Naš geografski položaj med Nemčijo in boljševiško Rusijo je znatno slabši od položaja Nemčije in borba elementov reda in dela s prevratnimi elementi je v Poljski težka. In kakšen rezultat so dale volitve.

V Nemčiji so zmagali Hitlerjevci in komunisti, skrajni prevratni elementi, ki hočejo vojno in revanžo in želijo, da uničijo mir in red v Evropi. Nemški parlament je nesposoben za delo, demokratske in miroljubne Nemčije ni. V Poljski pa so zmagali elementi stvariteljskega dela. Poljska je dobila konsolidiran parlament. Elementi družabnega prevrata so popolnoma potolčeni. Evropa se je razočarala v Nemcih, četudi jim je bila tako naklonjena. Poljska je pokazala, da je zrela država, ki zna in ve delati in ki ne bo nikoli povzročila Evropsi iznenadenj.

To mora Evropa razumeti!

Berlin, 27. nov. AA. Nemška vlada je opustila namero, da bi zahtevala sklicanje izrednega zasedanja Društva narodov zaradi vprašanja nemških manjšin o priliki volitev v Gornji Šleziji. Namesto tega bo zahtevala, da pride na dnevni red zasedanja sveta Društva narodov 15. jana. 1931 ta njena pritožba kakor tudi pritožba nad dogodki na Pomorjanskem.

Ali pride do delovne skupnosti v Avstriji?

Osebnost novega kanclerja

Dunaj, 27. nov. KK. Kriza v Avstriji se bo jutri reševala. Na posvetovanju s Schobrovim blokom bo krščanska socialna stranka poslala po dva zastopnika desnega krila in zmernega krila, in sicer za desno krilo Vaugoina in dr. Seipla, za zmerno krilo pa trgovskega ministra Heinla in deželnega glavarja dr. Burescha. Dr. Schober se danes ves dan pogaja z načelnikom Landbunda Winklerjem in načelnikom Velenemcev dr. Schürfom o delovni skupnosti, pri čemer se je posebno opazilo, da k tem pogajanjem ni bil pritegnjen noben zastopnik heimwehrovskega bloka. Imena, ki se do sedaj navažajo za bodočega zveznega kanclerja, so prezgodnja. Deželni glavar v Vorarlbergu dr. Ender namerava kandidacijo odkloniti iz osebnih razlogov, s strani krščanske socialne stranke pa se tudi skoraj ne misli, da bi mogel postati novi kancler trgovski minister Heinl, o katerem se sicer govori, da ima največ upanja na to. Vaugoin se bo moral v prihodnjem kabinetu zadovoljiti z vojnim ministrom, dr. Schober pa bo najbrž prevzel mesto podkanclerja in notranje ministrstvo, s čimer bi zopet prišla policija in orožništvo v njegove roke. S strani heimwehrovskega bloka se čujejo glasovi, da bo moral stopiti v najstrožjo opozicijo, če mu ne bodo dali v novem kabinetu nobenega ministrstva. Kon-

flikt v heimwehrovskem taboru se je poostрил, ker je Starhemberg sam odstavil vplivnega krščanskega socialnega narodnega svetnika Raaba kot voditelja nižjeavstrijskega Heimwehra, ker se je na nekem zborovanju heimwehrovskih voditeljev izreklo, da je neobhodno potreben prelom s Heimwehrovci, ki so krščanskega socialnega mišljenja, in ker je Starhemberg napovedal, da bo postavil svoje nove lovskie polke.

Schobrovi pogoji za sodelovanje

Dunaj, 27. nov. KK. Poslanec Schobrovskega gospodarskega bloka so na današnji seji odobrili akcijski program, ki vsebuje sledeče točke: Na vseh poljih naj se nadaljuje gospodarsko in politično zbližanje obeh nemških sosednih držav. Zahtevati je, da se proračun čim najprej reši v parlamentu in da se državne davčne razdelitve. Končno zahtevajo, da se izvede čim prej pravična volivna reforma.

Dunajska vremenska napoved: Severne Alpe: Nobene bistvene spremembe. V višinah večinoma jasno, v nižinah pa megla. Podnevi toplo. — Južne Alpe: Vreme se bo počasi poslabšalo.

rujem. Potem pa je ves svet brez smisla. Saj to je že tako lepo izrazil sv. Bernard: Ali se je motil Kristus, ali se pa moti svet!

Tako more govoriti le mož, ki je sam globoko prežet socialnega čustvovanja in živega krščanstva. Nadvse značilen je komentar, ki ga dodaja »Prager Börsenkurier« izpod peresa dr. Emila Saudeka, znanega publicista, ki je po rodu Jud. Saudek pravi, da so besede msgr. Kordača živ izraz nauka Cerkve in socialnih smernic, ki jih je začrtal Leon XIII. v svoji znameniti okrožnici »Rerum novarum«. »Cerkve«, pravi Saudek, sposega v socialno borbo z veliko delavnostjo. V praških predmestjih pridigajo frančiškani in jezuiti dan za dnem delavcem, delavkam in otrokom, A oni ne pridigajo samo, ampak tudi pomagajo. Cerkve ne diskutirajo, ampak dela. Priznajmo odkrito. — tako pravi list. — da katoliška cerkev nikakor ni diskreditirana, kakor bi nekateri radi verjeli in o tem prepričali še druge, ampak je popolnoma legitimirana, da govori ob sedanjem razstočnem kaosu. Tisti, ki Cerkve poznajo, jo že dolgo časa smatrajo kot kako utemeljeno reakcijo. Njeni zastopniki kažejo najočividnejše osebne sposobnosti. So sodelavci in graditelji na najbolj delokratnih točkah v državi in kot taki tudi spoštovani. Cerkvena naloga je zelo važna, kajti vsi vidimo, da sam tehnični napredek še ne ustvarja harmonije. Zato čitamo poslanice gospoda Kordača z odobravanjem in uvaževanjem.

Pilsudski o ustavni reformi

Varšava, 27. nov. AA. Maršal Pilsudsky je v novem intervjuu obrazložil glavna načela ustavne reforme na Poljskem. V tej izjavi pravi, da zavzema Poljska sedaj v Evropi izjemno stalniše, kajti parlament ima stabilno in kompaktno večino. To bo omogočilo politično stabilizacijo in s tem močnejši razvoj notranjih sil in dela na Poljskem. Ustavna reforma je slej ko prej glavno vprašanje. Osebnost se maršal Pilsudsky ni hotel udeležiti sestave reformnega načrta o ustavi, ker ni prijatelj paraagrafov. Ustava mora predvsem urediti vprašanje odnosov med državno vlado, stabilnostjo vlade in parlamentom. Dosedanja ustava je bolela na tem, da teh vprašanj ni urejala. Maršal smatra, da ustava ne potrebuje deklaracij in načel iz prejšnjih stoletij, ki so evidentna, imuniteta poslanecv bodi omejena. Poslanci morajo odgovarjati pred sodišči za svoja dejanja kakor ostali državljani, sicer pređemo v demoralizacijo. Na mesto mnogih ustavnih določb naj stopijo vladni dekreti, ki se lahko bolje prilagode dejanskim potrebam življenja. Moderno življenje se tako naglo izpreminja, da potrebuje hitrejšo zakonodajno adaptacijo. Zakonodajstvo mora biti zato sila elastično. Odstot je razvidna potreba naglih vladnih dekretov, ki naj nadomestijo dolgovezni zakonodajni postopek parlamenta.

Zaprte poslance izpuščajo

Varšava, 27. nov. KK. Čuje se, da bo pri prihodnji rekonstrukciji kabineta odstopil notranji minister, general Skladkowski in prevzel poveljstvo armadnega kora. Njegov naslednik bo baje dosedanji ministrski namestnik Pieracki. Izmed aretiranih voditeljev opozicije so bili danes izpuščeni zopet štiri, med njimi izvoljena poslanca dr. Liebermann in Vitos, ko sta položila kavetijo. Krakovskega poslanca Masteka, ki je bil tudi izpuščen, je pri prihodu v Krakov viharno pozdravila velika množica ljudi, pri čemer je prišlo do spopadov s policijo in je bilo mnogo oseb aretiranih.

Nova Ljubljana

Ljubljana, 27. nov.

Po predavanju podžupana, o katerem poročamo na 4. strani, se je predavatelju zahvalil za izvajanja predsednik društva dr. Fr. Windscher, nato pa je povzel besedo še ljubljanski župan dr. Dinko Puc:

»Ni možno, da bi se sedanja občinska uprava zagovarjala pred kakim večim forumom gospodarjev, toda sedaj je dana prilika, da prostodušno pove vse, kar smatra, da je potrebno za razvoj in napredek mesta. Brez kritike ni napredka, vendar kritika, posebno listov, ne sme biti malenkostna. (Opomba uredništva: Kritika je nujno potrebna, pa tudi ni tako malenkostna, za kakršno o smatra g. župan.) Napredek mesta je zadel na velike težave, katerih ena največjih je bila znana slovenska zavist, ki se je zlasti javljala v časih političnih strank. Danes pa mora odpasti vse, kar nas loči, da bomo Slovenci gospodarji na svoji zemlji in da bo Ljubljana dostojno reprezentirala slovenski rod. Skupno delo nam je potrebno. 6. januar je privedel našo občinsko politiko do sedanjega stanja, toda tudi bodočnost bo pokazala, da je sedanje stanje dalo prav lepe uspehe.

Ugotovil je, da je bila prva razvojna faza Ljubljane rimska Emona, druga je bila v XVIII. stoletju, tretja doba razvoja pa je sedanja doba, doba Plečnika, arhitekta svetovnega slovesa. Naloga občinske uprave je združevati interese vseh stanov, kar je v nasprotju z nekaterimi zastopniki gospodarstva, ki so le preveč ozkočrtni. Ljubljanska občinska politika je šla za tem, da pomaga preboleti gospodarsko krizo. Velika stavbna delavnost je šla predvsem v korist gospodarskim krogom in od novo angažiranih milijonov bodo imeli največjo korist ravno naši gospodarski krogi. Tudi škoda trošarine ni tako velika, kakor jo predstavljajo. Ljubljana je danes eno na nižje obdajenih mest. Da imamo v Ljubljani še stanovanjsko krizo, ni pripisovati toliko pomanjkanju stanovanj (kljub temu, da manjka še tisoč stanovanj), pač pa dejstvu, da so danes stanovanja še predraga. Mestni občini je uspelo angažirati do 50 milijonov Din državnega kapitala. Dolgovi mestne občine niso nerentabilni. Nerentabilni je le šestina dolgov. Splošna želja je, da naj bo naše mesto bogato in zadovoljno, toda meščanstvo naj ima več potrpljenja in naj pomaga občinski upravi pri tem delu. Umetnost je se spomnil g. župan preteklih časov, ko so zapuščali in darovali bogati zasebniki velika premoženja mestnim občinam za razne namene. Vsega tega pa danes ni več. Sedanja občinska uprava ima obširen program in vodi v evidenciji vsa dela, ki so še potrebna, toda mnogokrat se ji stavlja ovire pravnega, fizičnega in finančnega značaja. Od gospodarstva je odvisno, če se bo načrt, ki ga ima sedanja občinska uprava, posretil.